

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับคดีมรรยาทนายความและกระบวนการพิจารณา

คดีมรรยาทนายความ¹

ศ.อ.หญิง นารี ตันติมาวงศ์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการรับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาท ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 และปัญหาการห้ามมิให้ทนายความประกาศโฆษณา หรือ ยอมให้ผู้อื่นประกาศโฆษณา ตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 17 (2) เปรียบเทียบกับผู้ประกอบการวิชาชีพอื่น และการสอบสวนคดีมรรยาทนายความ ที่ไม่โปร่งใส เป็นกลาง และ กระบวนการพิจารณาคดีมรรยาท ที่ล่าช้า และ เพื่อศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ทนายความจริยธรรม มรรยาท การควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพทนายความ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการรับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาท และกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาทนายความไม่มีความเหมาะสม ซึ่งมีปัญหาก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม และเพื่อให้เป็นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะต้องการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของวิชาชีพทนายความ มิให้ประพฤติดมรรยาทนายความ เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหาย และทนายความผู้ถูกกล่าวหา

จากการศึกษาทำให้ทราบปัญหาการห้ามมิให้ทนายความประกาศโฆษณา หรือยอมให้ผู้อื่นประกาศโฆษณา ตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาทนายความพ.ศ. 2529 ข้อ 17 (2) มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการของทนายความ ที่ฝ่าฝืน ขัดแย้งต่อหลักนิติธรรม รวมถึงสิทธิเสรีภาพ ในการเข้าถึงข้อมูลสำคัญของทนายความอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้มีอรรถคดี ที่สภาทนายความควรจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิประชาชนให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้สะดวก รวดเร็ว และการรับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาทนั้น กฎหมายมิได้ให้อำนาจหน้าที่คณะกรรมการมรรยาททนายความที่จะตรวจสอบถ่วงกรองเนื้อเรื่องที่กล่าวหาว่าจะเป็นประพฤติดมรรยาท หรือไม่ แต่เป็นการใช้ดุลพินิจรับเป็นคดีมรรยาทเท่านั้น ทำให้มีผลกระทบต่อความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมในระบบยุติธรรม ซึ่งเป็นการไม่ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ทำให้มีปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น เมื่อการพิจารณาคดีมรรยาทมีความซับซ้อนหลายขั้นตอน แตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีทั่วไป การที่มีได้กำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินคดีที่ชัดเจน

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องปัญหากฎหมายเกี่ยวกับคดีมรรยาทนายความและกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาทนายความ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ดุพร วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์กำธร กำประเสริฐ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดลพบุรี

ทำให้การพิจารณาคดีมีความล่าช้า และการที่กฎหมายบัญญัติให้คณะกรรมการสอบสวน ไม่ต้องทำการสอบสวนต่อหน้าผู้กล่าวหา และผู้ถูกกล่าวหาได้ จึงอาจเกิดปัญหาว่าไม่มีความโปร่งใส เป็นกลาง จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การที่ห้ามมิให้ทนายความประกาศโฆษณา หรือ ยอมให้ผู้อื่นประกาศ โฆษณาการรับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาท การสอบสวนคดีมรรยาท การพิจารณาคดีมรรยาททนายความ ยังมี ปัญหาในทางกฎหมายหลายประการ สรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประการแรก คือ ปัญหาการห้ามทนายความประกาศโฆษณา หรือยอมให้ผู้อื่น ประกาศโฆษณาใดๆ ในข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หมวด 4 มรรยาท ต่อทนายความด้วยกัน ต่อประชาชนผู้มีพรรคคดีและอื่นๆ ข้อ 17 (2) ชื่อ คุณวุฒิ ตำแหน่ง ถิ่นที่อยู่ หรือ สำนักงานอันเป็นไปในทางโอ้อวด เป็นเชิงชักชวนให้ผู้มีพรรคคดีมาหาเพื่อเป็นทนายความว่าต่าง หรือ แก่ ต่างให้เว้นแต่การแสดงชื่อ คุณวุฒิ หรือ อื่นๆ ดังกล่าวตามสมควรโดยสุภาพ

ในยุคปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า เป็นการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ผู้คนทั่วโลก สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวาง มีความสะดวก รวดเร็ว บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้การติดต่อธุรกิจการค้าต่างๆ มีการขยายตัวเจริญเติบโตต่อเนื่อง และการดำเนินธุรกิจต่างๆ ย่อมจะมีปัญหาทางกฎหมายเกิดขึ้นสังคมธุรกิจ จึงต้องการทนายความที่มีความรู้ ชำนาญเชี่ยวชาญ เข้าใจในกฎหมายเฉพาะด้าน ต่างๆ เพื่อให้คำปรึกษาทางกฎหมาย และช่วยเหลือทางพรรคคดี แต่เมื่อพิจารณาข้อบังคับฯ ดังกล่าวที่บังคับ ใช้อยู่ถึงปัจจุบันเป็นเวลา 38 ปี ที่ห้ามมิให้ทนายความประกาศโฆษณา หรือยอมให้ผู้อื่นประกาศโฆษณา ข้อ 17 (2) ทนายความที่มีคุณวุฒิความชำนาญเชี่ยวชาญเฉพาะคดีไม่สามารถที่จะโฆษณาประชาสัมพันธ์ ให้ ประชาชนผู้มีพรรคคดีทราบว่า ตนเองมีความสามารถทำคดี แต่ละประเภทคดีได้ ทำให้ขาดรายได้ และ โอกาสการทำงานที่ตนเองมีความชำนาญเชี่ยวชาญ ซึ่งการห้ามทนายความประกาศโฆษณาฯ ข้อ 17 (2) นี้มี ความแตกต่างจากผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ที่มีประกาศทันตแพทยสภา พ.ศ. 2557 ที่กำหนดการโฆษณา ของผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ใช้คำหรือข้อความที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ในการประกอบวิชาชีพทันตกรรมสาขาต่างๆ ในกรณีที่เป็นผู้ได้รับหนังสืออนุมัติบัตรหรือวุฒิบัตรว่า เป็น ผู้มีความรู้ ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพทันตกรรมจากทันตแพทยสภา หรือ “ผู้เชี่ยวชาญ” หรือ “ทันตแพทย์เฉพาะทางสาขา” หรือ คำอื่นในทำนองเดียวกันได้ ซึ่งมี 11 สาขา เป็นระเบียบทันตแพทยสภา โดยห้ามมิให้มีการโฆษณาความเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ในการประกอบวิชาชีพทันตกรรม สาขาที่มีได้ มีการกำหนดไว้ในข้อบังคับทันตแพทยสภา หรือ ทันตแพทยสภา ประกาศทันตแพทยสภา จึงเห็นได้ว่า การ ห้ามประกาศ หรือการโฆษณาของวิชาชีพทนายความนี้ มีลักษณะจำกัดสิทธิเสรีภาพของทนายความที่ฝ่าฝืน และ ขัดแย้งต่อหลักนิติธรรม รวมถึงสิทธิเสรีภาพการเข้าถึงข้อมูลที่สำคัญของทนายความ อันเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งต่อประชาชนผู้มีพรรคคดีในการจะเลือก มอบหมายให้ทนายความที่มีคุณวุฒิความชำนาญเชี่ยวชาญ เฉพาะคดี เป็นตัวแทนในการพิจารณาคดีในศาลต่างๆ ซึ่งปัญหานี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับ

การพิจารณารับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาททนายความ เมื่อพิจารณาข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 จะพบว่าการพินิจคดีมรรยาททนายความ มีความแตกต่างจากการทำความผิดของกฎหมายอื่นๆ ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ เป็นส่วนสำคัญของระบบยุติธรรม เป็นตัวแทนลูกความในอรรถคดีต่างๆ ภายในศาล และให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาทางกฎหมายต่างๆ ให้แก่ประชาชน ที่เป็นการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล หากทนายความปฏิบัติหน้าที่บกพร่องไม่ซื่อสัตย์สุจริต อาศัยโอกาสในทางวิชาชีพเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองแล้ว ก็จะทำให้ลูกความ และประชาชนผู้มีอรรถคดีได้รับความเสียหาย จึงต้องมีการควบคุมมรรยาททนายความ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้มาตรฐานทางวิชาชีพ หากประชาชนผู้มีอรรถคดีต่างๆ ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของทนายความ อันเป็นการประพฤติดมรรยาททนายความแล้ว ก็มีสิทธิยื่นเรื่องกล่าวหาทนายความว่าประพฤติดมรรยาททนายความ ซึ่งพระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528 กับ ข้อบังคับจะบัญญัติการกระทำและพฤติกรรมของทนายความ ในการปฏิบัติหน้าที่ และการดำรงตนอยู่ในสังคม ทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ถือว่าทนายความผู้นั้นประพฤติดมรรยาททนายความ แต่มิได้กำหนดประเภทคดีมรรยาททนายความ และรายละเอียดของการกระทำผิดของทนายความว่ากรณีใดจึงเป็นคำกล่าวหาชอบด้วยกฎหมาย หากมีการเจตนาถล่นเกล้งยื่นคำกล่าวหาคดีมรรยาท โดยที่ทนายความมิได้ประพฤติดมรรยาททนายความจริง ย่อมทำให้พิเศษ

ประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความที่ล่าช้า เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 ถึง มาตรา 68 จะเห็นว่ากระบวนการพิจารณาคดีมรรยาททนายความกว่าคดีจะถึงที่สุดต้องใช้เวลาานาน มีหลายขั้นตอน ซึ่งบางทนายความคนนั้น ต้องเสียสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ทางวิชาชีพ และเสื่อมเสียชื่อเสียง เสียเวลาในการพิจารณาคดีมรรยาท ทำให้มีผลกระทบต่อความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมในระบบยุติธรรม หากมิได้พิจารณาตรวจสอบกลั่นกรองคำกล่าวหาคดีมรรยาทก่อนรับเป็นคดี ซึ่งเป็นการไม่ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา จึงทำให้มีปริมาณคดีมรรยาททนายความเพิ่มมากขึ้น และไม่สามารถชี้แจงคู่กรณีกับ สังคมได้เรื่องหลักการรับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาททนายความ

ประการที่สาม ปัญหาความเป็นกลาง โปร่งใส ของคณะกรรมการสอบสวน หากพิจารณาข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2546 ข้อ 28 ที่กำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน ที่บัญญัติว่า “ การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนไม่จำเป็นต้องทำ ต่อหน้าผู้กล่าวหา และ ผู้ถูกกล่าวหา ...” ทำให้เห็นได้ว่าเป็นกระบวนการสอบสวนคดีมรรยาททนายความ ที่ไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนคดีมรรยาททนายความดังกล่าว ที่มีได้มีการสอบสวนคดีต่อหน้าผู้กล่าวหา และ ผู้ถูกกล่าวหา ทำให้อาจมีข้อสงสัยเรื่องความเป็นกลาง ความโปร่งใส ของคณะกรรมการสอบสวนได้ว่า จะมีการพิจารณาสอบสวนคดีมรรยาทอย่างเป็นธรรม ไม่เอื้อประโยชน์ให้ความช่วยเหลือทางคดีแก่คู่กรณีฝ่ายใดเป็นขั้นตอนมิได้กำหนด

กรอบระยะเวลาดำเนินการชัดเจน โดยนับแต่ผู้ได้รับความเสียหายยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือ คณะกรรมการมรรยาทนายความรับคำกล่าวหา และการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อทำการสอบสวนคดีจนเสร็จ ให้ประธานกรรมการมรรยาทนายความพิจารณา มีคำสั่งชี้ขาดคดีเบื้องต้น ก่อนจะส่งสำนวนคดีนั้นไปยังนายกสภานายความ เพื่อให้คณะกรรมการสภานายความพิจารณา มีคำสั่งอีก ทำให้คดีมีความล่าช้า ซึ่งแตกต่างจากการพิจารณาคดีตามกฎหมายโดยทั่วไป ที่จะต้องพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรมเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความในคดี การพิจารณาคดีมรรยาทที่มีความล่าช้า อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และทนายความที่ถูกกล่าวหา ต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงในวิชาชีพ และขาดโอกาสในการปฏิบัติหน้าที่ทนายความอาสา และหากผลการสอบสวนปรากฏว่าทนายความที่ถูกกล่าวหา มิได้ประพฤติผิดมรรยาทนายความจริง ย่อมทำให้ทนายความที่ถูกกล่าวหาเป็นคดีมรรยาททนายความไม่สามารถเรียกคืนชื่อเสียงความเชื่อถือในวิชาชีพ และความเชื่อมั่นศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ทนายความจากลูกความ หรือ ประชาชนผู้มีอรรถคดีได้เช่นเดิม ซึ่งนับเป็นความเสียหายอย่างร้ายแรง ดังนั้น จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาการห้ามมิให้ทนายความประกาศโฆษณาฯ ข้อ 17 (2) และการรับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาท การสอบสวนคดีมรรยาท และ กระบวนการพิจารณาคดีมรรยาทที่ล่าช้า ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหา คือ

1 ปัญหาการ

ห้ามทนายความประกาศโฆษณาหรือยอมให้ผู้อื่นประกาศฯ ข้อ 17 (2) ผู้ศึกษาเห็นว่าปัจจุบันมีทนายความจำนวนมากที่ผ่านการอบรมความชำนาญเชี่ยวชาญกฎหมายเฉพาะคดี และการติดต่อธุรกิจการค้าต่างๆ ในปัจจุบันมีการขยายตัวเจริญเติบโตต่อเนื่อง และ มีการติดต่อซื้อขายทางออนไลน์ ทำให้การดำเนินธุรกิจต่างๆ และการซื้อขายทางออนไลน์ มีปัญหาทางกฎหมายเกิดขึ้น สังคมธุรกิจ จึงต้องการทนายความที่มีความรู้ชำนาญเชี่ยวชาญ เข้าใจในกฎหมายเฉพาะด้านต่างๆ เพื่อให้คำปรึกษาทางกฎหมาย และ ช่วยเหลือทางอรรถคดีต่างๆในศาล และเพื่อให้ประชาชนที่ประสงค์ใช้บริการทางกฎหมายมีสิทธิทราบ และ สามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญของทนายความอันเป็นประโยชน์ต่ออรรถคดี ดังเช่น ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ที่สามารถโฆษณาโดยใช้คำ หรือข้อความที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพทันตกรรมสาขาต่าง ๆ ได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานแก่วิชาชีพทนายความจึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 7 บัญญัติว่า สภานายความมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพ (2) ควบคุมมรรยาทของทนายความ (3) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิกสภานายความ (4) ส่งเสริมและจัดการสวัสดิการให้แก่สมาชิกสภานายความ (5) ส่งเสริมช่วยเหลือแนะนำเผยแพร่ และ ให้การศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมาย

เดิมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 33 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาต หรือผู้ซึ่งขาดจากการเป็นทนายความ หรือ ต้องห้ามทำการเป็นทนายความว่าความ

ในศาล หรือ แต่งฟ้อง คำให้การฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก่ฎีกาคำร้อง หรือคำแถลง อันเกี่ยวแก่ การพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่น

ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้กระทำในฐานะเป็นข้าราชการผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ หรือ เป็นเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานของรัฐ องค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ หรือ มีอำนาจหน้าที่กระทำได้ โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ หรือ กฎหมายอื่น

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ดังนี้ คือ ” มาตรา 7/1 ให้จัดอบรมความ เชี่ยวชาญเฉพาะคดีพิเศษให้แก่ทนายความ และจัดทำเนียบรายชื่อทนายความที่ขึ้นทะเบียน และรับอนุญาต ว่าความในคดีเชี่ยวชาญพิเศษตามมาตรา 33/1 ส่งให้หน่วยงานราชการต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มีอรรถคดีได้ทราบ “ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ดังนี้ คือ ” มาตรา 33/1 ทนายความ ตามมาตรา 33 จะว่าความในคดีเชี่ยวชาญพิเศษได้ ต่อเมื่อได้ขึ้นทะเบียน และ รับใบอนุญาตว่าความในคดีเชี่ยวชาญพิเศษประเภทนั้นๆแล้ว “

เดิม ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 17 ประกาศ โฆษณา หรือยอมให้ผู้อื่นประกาศโฆษณาใดๆ ดังต่อไปนี้

(1) อัตราค่าจ้างว่าความหรือแจ้งว่าไม่เรียกร้อยค่าจ้างว่าความ เว้นแต่การประกาศโฆษณา ของทนายความเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ซึ่งดำเนินการโดยสภาทนายความเอง หรือ โดยสถาบัน สมาคม องค์การ หรือส่วนราชการใดที่เกี่ยวข้องหรือ

(2) ชื่อ คุณวุฒิ ตำแหน่ง ถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานอันเป็นไปในทางโอ้อวดเป็นเชิงชักชวนให้ ผู้มีอรรถคดีมาหาเพื่อเป็นทนายความว่าต่าง หรือแตกต่างให้ เว้นแต่การแสดงชื่อ คุณวุฒิ หรืออื่นๆ ดังกล่าว ตามสมควรโดยสุภาพ

ควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 17 เพื่อให้สอดคล้อง กับพระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528 ที่แก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา 33/1 นั้น ดังนี้ “ข้อ 17 (3) ให้ ทนายความที่ได้ขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตว่าความในคดีเชี่ยวชาญพิเศษตามมาตรา 33/1 แห่ง พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ประกาศโฆษณา หรือยอมให้ผู้อื่นประกาศโฆษณาใดๆ เกี่ยวกับชื่อ คุณวุฒิ ความเชี่ยวชาญคดีที่ได้รับการขึ้นทะเบียน และ รับใบอนุญาตว่าความนั้นได้ ”

2. ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณารับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาททนายความ ผู้ศึกษาเห็นว่า เพื่อเป็นการให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายผู้กล่าวหา และ ผู้ถูกกล่าวหา และ เพื่อเป็น การสร้างมาตรฐานของการพิจารณารับคำกล่าวหาเป็นคดีมรรยาทให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานสากล และ เป็นธรรม จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิมพระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528 มาตรา 54 ให้มีคณะกรรมการมรรยาททนายความ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และ กรรมการมรรยาททนายความ อีกไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ตามจำนวนที่คณะกรรมการให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการมรรยาทจากทนายความ

ซึ่งมีคุณสมบัติ (1)เป็นทนายความมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่า 10 ปี (2) ไม่เคยถูกถูกลงโทษฐานประพฤติดมรรยาททนายความหรือถูกจำหน่ายชื่อจากทะเบียน

เดิมมาตรา 64 บุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือทนายความมีสิทธิกล่าวหาทนายความว่าประพฤติดมรรยาททนายความ โดยทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการมรรยาททนายความ

สิทธิกล่าวหาทนายความตามวรรคหนึ่งเป็นอันสิ้นสุดลง เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้ที่มีสิทธิกล่าวหารู้เรื่องการประพฤติดมรรยาททนายความ และ เมื่อรู้ตัวผู้ประพฤติดแต่ต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันประพฤติดมรรยาททนายความ การถอนคำกล่าวหาที่ได้ยื่นตามวรรคหนึ่ง จะเป็นเหตุให้คดีมรรยาททนายความระงับ ก็ต่อเมื่อคณะกรรมการมรรยาททนายความ มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการมรรยาททนายความที่ประชุมอนุญาตให้ผู้กล่าวหาถอนคำกล่าวหาได้

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ดังนี้ คือ ” มาตรา 7/2 ให้จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับคดีมรรยาททนายความ และกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ และ ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญคดีมรรยาททนายความ “

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528 มาตรา 54 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัตินี้ที่แก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา 7/2 นั้น ดังนี้ “มาตรา 54 (3) ให้คณะกรรมการทนายความแต่งตั้งกรรมการมรรยาททนายความจากทนายความที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญคดีมรรยาททนายความ ตามมาตรา 7/2 “

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ดังนี้ คือ ”มาตรา 64/1 เมื่อได้รับคำกล่าวหา ให้ประธานกรรมการมรรยาททนายความ มีอำนาจแต่งตั้งทนายความในมาตรา 7/2 ทำหน้าที่พิจารณาดูตรวจสอบกลั่นกรองคำกล่าวหา และ มีดุลพินิจรับเป็นคดีมรรยาททนายความ หรือ ยกคำกล่าวหา ”

3. ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นกลาง และ ความโปร่งใส ของคณะกรรมการสอบสวน ผู้ศึกษาเห็นว่าหากพิจารณาข้อบังคับสภาพทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ พ.ศ. 2546 ในข้อ 28 บัญญัติการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนว่า “ การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนไม่จำเป็นต้องทำต่อหน้าผู้กล่าวหา และผู้ถูกกล่าวหา ...” จะเห็นว่าเป็นกระบวนการสอบสวนคดีมรรยาททนายความที่ไม่เป็นตามหลักนิติธรรม ด้วยไม่สามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวน ที่มีได้มีการสอบสวนคดีต่อหน้าผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา ทำให้อาจมีข้อสงสัยเรื่องของความเป็นกลาง กับ ความโปร่งใส จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิมบทบัญญัติพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 57 ประธานกรรมการมรรยาททนายความ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว และเที่ยงธรรม และมีอำนาจหน้าที่อื่นๆ ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือในข้อบังคับ เมื่อประธานกรรมการมรรยาททนายความไม่อยู่ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการมรรยาททนายความปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการมรรยาททนายความ ถ้าประธานกรรมการ และรองประธานกรรมการมรรยาท

ทนายนามไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการ ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากประธาน กรรมการปฏิบัติหน้าที่แทนประธานกรรมการมรรยาททนายนาม

เดิมข้อบังคับสภาพทนายนามว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายนาม พ.ศ. 2546 ข้อ 28 การสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ไม่จำเป็นต้องทำต่อหน้าผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา แต่คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งวันนัดสอบสวนให้ผู้กล่าวหา และ ผู้ถูกกล่าวหา

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายนาม พ.ศ. 2528 ดังนี้ คือ “ มาตรา 57/1 ให้ประธาน กรรมการมรรยาททนายนามแต่งตั้งทนายนามที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญคดีมรรยาททนายนาม ตามมาตรา 7/2 เป็นคณะกรรมการสอบสวน “

ควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับสภาพทนายนามว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาททนายนาม พ.ศ. 2546 ข้อ 28 ดังนี้ คือ “ ข้อ 28/1 กรณีที่ผู้กล่าวหา และ ผู้ถูกกล่าวหา คัดค้านการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ในข้อ 28 ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อหน้าผู้กล่าวหา และ ผู้ถูกกล่าวหา “

4. ปัญหากระบวนการพิจารณาคดีมรรยาททนายนามที่ล่าช้า ผู้ศึกษาเห็นว่า การดำเนินการ คดีมรรยาททนายนาม มีความซับซ้อนในข้อพิพาท แต่ขาดทนายนามที่มีความเชี่ยวชาญในการสอบสวน คดีมรรยาท และบางขั้นตอนการพิจารณาคดีมรรยาท มิได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลา ทำให้คดีมรรยาท ทนายนาม มีความล่าช้า แตกต่างจากคดีทั่วไป ที่จะต้องพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อเป็นการ สร้างมาตรฐานการพิจารณาคดีมรรยาท ให้มีความรวดเร็ว เป็นระบบยุติธรรมมาตรฐาน ที่มีประสิทธิภาพ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิมบทบัญญัติพระราชบัญญัติทนายนาม พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง เมื่อได้รับคำกล่าวหา ตามมาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือ ได้รับแจ้ง จากศาล พนักงานอัยการ หรือ พนักงานสอบสวน หรือ เมื่อปรากฏ แก่คณะกรรมการมรรยาททนายนามว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายนามผู้ใด ให้คณะกรรมการมรรยาททนายนามแต่งตั้งทนายนามไม่น้อยกว่าสามคน เป็นคณะกรรมการสอบสวน ทำการสอบสวน เพื่อการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ และ มีหนังสือ แจ้งให้บุคคลใดๆ ส่งหรือจัดการส่งเอกสาร หรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายนาม พ.ศ. 2528 ดังนี้ คือ “ มาตรา 57/1 ให้ประธาน กรรมการมรรยาททนายนามแต่งตั้งทนายนามที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญคดีมรรยาททนายนาม ตามมาตรา 7/2 เป็นคณะกรรมการสอบสวน “

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายนาม พ.ศ. 2528 ดังนี้ คือ “ มาตรา 65/1 ให้คณะกรรมการ มรรยาททนายนามแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนในมาตรา 57/1 ภายใน 30 วัน นับแต่การรับคำกล่าวหา เป็นคดีมรรยาททนายนาม “ และ “ มาตรา 65/2 ให้คณะกรรมการสอบสวน ทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้น ภายใน 1 ปี นับแต่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวน และ ขอยกยระยะเวลาได้อีกไม่เกิน 1 ปี “

เอกสารอ้างอิง

จิตติ ตึงศภัทย์, หลักวิชาชีพกฎหมาย, 2533.

มารุต บุญนาค, วิชาว่าความและมรรยาททนายความ. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

ศักดิ์ กอแสงเรือง, หนังสือวันทนายความ, 2537.

จริยธรรมและมรรยาททนายความ, คณะกรรมการมรรยาททนายความและคณะทำงานส่งเสริมและ

ประสานการสอบสวนคดีมรรยาททนายความสภาพทนายความ, (27 กุมภาพันธ์ 2544)

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, หลักนิติธรรม(Rule of law) ในรวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปีธรรมศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สมักร เขาวาณันท์, หลักนิติธรรมกับการใช้อำนาจหน้าที่ของสภาพทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์.

วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักศาลรัฐธรรมนุญ.

จากบันทึกของสภาพทนายความในหนังสือพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528, ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2530.